

SZOCIÁLIS ÉS MUNKAÜGYI MINISZTERIUM

**GYÁRTÓSORI ASSZISZTENS
KÖZPONTI SZAKMAI PROGRAMMODUL
KÉSZSÉGFEJLESZTŐ SPECIÁLIS SZAKISKOLAI TANULÓK
SZAKMAI KÉPZÉSÉHEZ**

AJÁNLÁS

2009

**Készült a
Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet munkacsoportjában,
gyógypedagógusok és speciális szakiskolai pedagógusok közreműködésével**

Jóváhagyási szám: 18246-6/2009. (10.16.)

1. A KÉPZÉS SZABÁLYOZÁSÁNAK JOGI HÁTTERE

A központi szakmai programmodul

- a közoktatásról szóló, többször módosított 1993. évi LXXIX. törvény,
- a szakképzésről szóló, többször módosított 1993. évi LXXVI. törvény,
- a gazdasági kamarákról szóló 1999. évi CXXI.

törvény,

- a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény,
- az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló módosított 2003. évi CXXV. törvény,
- az Új Országos Fogyatékosügyi Programról szóló 10/2006. (II.16.) OGY határozat,

valamint

- az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzékbe történő felvétel és törlés eljárási rendjéről szóló, többször módosított 1/2006. (II. 17.) OM rendelet,
 - a szakképzés megkezdésének és folytatásának feltételeiről, valamint a térségi integrált szakképző központ tanácsadó testületéről szóló 8/2006. (III. 23.) OM rendelet,
 - az iskolai rendszerű szakképzésben részt vevő tanulók juttatásairól szóló 4/2002. (II. 26.) OM rendelet,
 - a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló többször módosított 243/2003. (XII.17.) Kormány rendelet,
 - a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V.20.) OM rendelet és a módosító 1/2006. (VI.29.) OKM rendelet,
 - a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 2/2005. (III.1.) OM rendelet,
 - a nevelési intézmények működéséről szóló többször módosított 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet,
 - a közoktatási intézmények elhelyezésének és kialakításának építészeti-műszaki követelményeiről szóló 19/2002. (V.8.) OM rendelet,
- alapján készült.

1.1 A modul bevezetésének feltételei

Személyi feltételek

Az elméleti és gyakorlati képzést a hatályos közoktatási törvény 17.§, 30.§ és a 127.§-aiban szabályozott feltételekkel rendelkező pedagógus, illetve más szakember végezheti.

A képzés eredményessége érdekében biztosítani szükséges a tanulók sérülés-specifikumából fakadó sajátos képzési igényeinek megfelelően a szakember-ellátottságot az alábbiak szerint:

- szakirányú képesítéssel rendelkező gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár,
- egyéb szakirányú képzettséggel rendelkező szakemberek,
- a pedagógiai munkát segítő gyógypedagógiai asszisztens,
- a fogyatékosághoz esetlegesen társuló egyéb problémák ellátása érdekében pszichológus, szociális munkás, szakorvos (egyéni szükséglet szerint).

A program eredményes megvalósításához gyógypedagógiai tanári végzettséggel rendelkező pedagógus munkájára van szükség. 4 fő oktatásához 1 tanár az ideális.

A szakoktató eredményes munkájának feltétele, hogy megfelelő szakmai felkészültség mellett rendelkezzen gyógypedagógiai alapismeretekkel (valamint lehetőleg gyakorlattal az értelmileg akadályozott tanulók nevelése-oktatása terén).

Javasolt a Ktv. 1.sz. mellékletének a „Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottak iskolában és kollégiumban” szerinti egy fő pedagógiai asszisztens, vagy gyermek- és ifjúsági felügyelő alkalmazása.

A értelmileg akadályozott (középsúlyos értelmi fogyatékos) tanulók osztály és csoport létszámának kialakításában a hatályos közoktatási- és szakképzési törvény rendelkezése szerint:

- az osztálylétszám 6 – 10 fő
- a szakmai gyakorlati foglalkozáson a csoport létszáma max. 4 fő/oktató.

Tárgyi feltételek

A **szakmai elmélet** oktatását a szakképző intézménynek kell ellátni, a következő feltételek megvalósulásával:

- szaktantermek a komplex szakmai elméleti oktatáshoz;
- osztálytermek az egyéb óratervi elméleti tantárgyak oktatásához.

A **szakmai gyakorlat** oktatásának feltétele:

- **iskolai tanműhely** a szakképző intézményben;
- **vagy** a szakképző intézmény más intézményekkel, gazdálkodó szervezetekkel együttműködve – megállapodásban rögzített módon – gondoskodik a gyakorlati oktatás tanműhelyi feltételeiről.
- **termelő (üzemi) munkahely**, integrált munkaerő-piaci gyakorlathoz.

A gyakorlati képzés az iskolai, e célra kialakított gyakorlólhelyen (tanműhelyben) illetve a képzési idő egy részében megfelelő személyi segítők biztosításával (pl. csoportos gyakorlat vagy egyéni munkahelyi gyakorlat program során) **a helyi lehetőségek alapján**, külső gyakorló helyen (gazdálkodó szervezetnél, egyéni vállalkozónál) szervezhető. Iskolai körülmények között a legalapvetőbb ismeretek elsajátítása után a gyakorlati órák (fokozatosan

emelkedő) egy részén hasznos, és javasolt valós helyszínen tölteni. Amennyiben erre szervezési okokból nincs mód, ajánlott egy-egy hetes munkahelyi gyakorlatot iktatni az iskolai foglalkozások közé, ahol valódi helyszínen, konkrét esetek megoldása közben figyelhető meg a fiatal munka végzése, munkához való viszonya.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs tanórai foglalkozások esetében a választott tantárgy illetve a foglalkozás jellegének megfelelő feltételek szükségesek.

Szükséges eszközök. Anyagok

A tananyag elsajátításának feltétele a jól felszerelt gyakorlóléhsely.

A létszámnak megfelelően felszerelt világos, jól szellőztethető tanmühely szükséges, a tanulók testméretének megfelelő, ergonómiai szempontoknak is megfelelő, kényelmes székekkel, munkaasztalokkal felszerelve.

Kívánatos, hogy megfelelő számú, jó minőségű munkaeszközzel, és amennyiben szükséges, balkezeseknek készült eszközökkel is legyen a tanmühely felszerelve.

Eszközígény:

- szerelő célszerszámok
- vasipari célszerszámok
- anyagmozgató eszközök
- védőfelszerelések
- egyszerű kézi kisgépek
- munkafázis szerinti kézi szerszámok
- felületkezelő anyagok és szerszámaik

Szemléltető eszközök:

- a gépgyártósori munkakörrel kapcsolatos fotók, albumok,
- a tananyagban szereplő technológiákkal készült tárgyak (a gyártás technológiai fázisainak bemutatására),
- szakkönyvek, tankönyvek, szaklapok.

Audiovizuális eszközök: fényképezőgép, filmfelvevő, diavetítő, diafilmek, diák, DVD lejátszó, DVD-k, magnetofon vagy CD lejátszó CD.

Védőruha, munkaruha: Az adott gyártósori munkakörnek megfelelően előírt védőruha (kötény, köpeny, gumikesztyű, hőszigetelő védőkesztyűk, védősapka, fülvédő, szemüveg stb. használata kötelező. Ezt a fiatal tanulmányai során megtanulja használni, és önállóan, a munkahelyi előírások szerint alkalmazni.

A gyakorlati oktatás dokumentálására ajánlott a Gyakorlati oktatási csoportnapló (A.9033-72/A.B.C Tü. Nyomtatvány) vezetése.

A tanulószerveződés vagy együttműködési megállapodás alapján végzett gyakorlati képzés tárgyi feltételeit a gazdálkodó szervezet biztosítja, és kijelöl egy kapcsolattartó személyt.

1.2 A tanulók felvételének feltételei

A képzésbe azok a tanulók vehetnek részt, akik a Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság jogerős szakvéleménye alapján értelmileg akadályozottak

(középsúlyos értelmi fogyatékosok), a 16. életévüket betöltötték és egészségi állapotukban a képzéssel kapcsolatos egészségügyi kizáró tényező nem áll fenn.

Foglalkozás-egészségügyi vizsgálat szükséges az adott munkakör, gyakorlati képzési helyszín adottságai, gyártósori technológia (alapanyagok, vegyszerek, zsírok, olajok, tisztítószeresek stb.) használatához kapcsolódóan.

2. A MODUL MEGNEVEZÉSE ÉS CÉLJA

2.1 A modul megnevezése

Gyártósori asszisztens központi szakmai programmodul készségfejlesztő speciális szakiskolai tanulók szakmai képzéséhez.

2.2 A képzés célja

A **Gyártósori asszisztens szakmai képzés célja**, a fogyatékossgal élő, elsősorban az értelmileg akadályozott (SNI) tanulók részére a gyártósori tevékenység bemutatása, megtanítása, gyakorlása, a szükséges készségek elsajátítása és önálló, ill. részben önálló-alkalmazása.

Az iskolai rendszerű képzés célja összességében a szakmai követelmények teljesítésén túl magában foglalja a *nevelési célokat*: a személyiség formálását, a szocializációs funkciókra való felkészítést is – a szakmával összefüggő társadalmi gyakorlat megismertetésével.

A képzés *pedagógiai és szakmai céljai* értelmileg akadályozottak esetén – az egyéni igényeknek megfelelően – egészségügyi és pedagógiai habilitációs, rehabilitációs célokat is tartalmaznak. Ezen célok megvalósítását a képzés során fejlesztő foglalkozások, szocializációs programok segítik.

A fejlesztés a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó gyengébb vagy sérült funkciók korrigálására, kompenzálására, felzárkóztatásra, az eszköztudás, a szociális képességek fejlesztésére, az önálló életvezetés megtanulására, a szociális szféra akadályozottságából származó hátrányok csökkentésére irányul.

A felkészítés lehetőséget nyújt arra, hogy a szakmai kompetenciák megszerzésével egyéni képességeik alapján – szegregált, védőmunkahelyen végzett munkán túl – ép emberek között, a nyílt munkaerőpiacon (gazdálkodó szervezetnél, egyéni vállalkozónál) a fiatalok egyéni megsegítéssel felnőttként munkát vállaljanak.

2.3 A résztvevők köre

A programmodul elsősorban a sajátos nevelési igényű (SNI) *értelmileg akadályozott* tanulók iskolai rendszerű szegregált szakmai képzéséhez készült. Azonban felhasználható az értelmileg akadályozott fiatalok integrált szervezési formában történő képzéséhez, valamint a gyengébb képességű tanulásban akadályozott illetve halmozottan sérült fiatalok munkába állásra felkészítéséhez is.

3. KÖZVETÍTENDŐ ÉRTÉKEK, KÖVETELMÉNYEK

3.1 Közvetítendő értékek

Alkalmazkodó képesség fejlesztése

- Ismerje a területet, ahol tevékenykedik, tudjon tájékozódni a munkaterületen.
- Képes legyen huzamosabb ideig végezni a kijelölt munkát, a szükséges öltözék és eszközök kiválasztásával.
- Tudjon utasításokat végrehajtani.

Egészséges életmódra nevelés

- Törekedni kell a kitartó, folyamatos munkavégzésre, a megfelelő testi fejlettség elérésére. (Fizikai állóképesség)
- Sajátítsa el a fiatal az egészség megóvásához szükséges egészségügyi alapismereteket, az alapvető higiéniai szokásokkal együtt.
- Mindennapi élete és munkája során törekedjen az egészséges és a tiszta, környezetszennyezéstől mentes életmód megjelenítésére, megtanulására és közvetítésére.

Szociális beilleszkedésre nevelés

- A magatartást szabályozó viselkedésformákat kell kialakítani és megszilárdítani.
- Ismerje meg a különböző élethelyzeteket, a fiatal fokozatosan tudjon megfelelni a rá váró (képességeikhez mért) feladatok elvégzésére.
- Úgy kell megismertetni vele helyzetét, hogy lehetőleg elfogadja azt, és segítséggel képes legyen társaival megfelelően együtt dolgozni. Tudja emberi kapcsolataiban az egyet nem értést kezelni. Forduljon bizalommal szűkebb- és tágabb környezetéhez amennyiben segítségére van szüksége.

Érzelmi nevelés

- Szükséges, hogy végzett munkáját szeresse, tevékenysége eredményét képes legyenek magáénak érezni, érzelmileg kötődjön társaihoz, tanáraihoz, nevelőihez, ami a munkavégzés folyamatában nélkülözhetetlen számára.

Eszztétikai érzék fejlesztése

- A szépre és jóra való fogékonyság kialakítása és fejlesztése.
- Segítséggel tegye vonzóvá környezetét, tudjon dolgozni megfelelően előkészített helyszínen és munkaeszközökkel.
- Vegye észre, hogy a rend és tisztaság a szűkebb és tágabb környezetet széppé teszi, és egyben fokozza a munkabiztonságot.

Munkára nevelés

- Kialakítandó a rend igénye, a rend megteremtésének és fenntartásának, valamint megőrzésének képessége.
- A tervezett munkakövetelmények teljesítése valamint a vezetői utasítások figyelembevétele egyaránt fontos legyen számára.
- A társakkal való együttműködés elvárható szinten legyen jelen mindennapi munkavégzésében.

Testi nevelés

- A mindennapi élethez alapvetően nélkülözhetetlen munka- és egészségvédelmi ismeretek, szokások elsajátítása mellett a testi fejlettség és ellenálló képesség kialakítása és fenntartása is cél.
- Fontos, hogy kialakuljanak az egészséges életmódhoz tartozó higiénias szokások, és a fiatal a maga szintjén vigyázzon egészségére. (Lehetőleg kerülje a káros szokások kialakulását, alkohol, dohányzás, mozgásszegény életmód, stb.)

3.2 A szakmai programmodul teljesítésének követelményei

A szakmai programmodul elvégzését követően:

- Legyen képes a tanuló az alapvető munkavédelmi és balesetmegelőző szabályok, és a személyes higiéniaira vonatkozó előírások betartására.
- Ismerje meg az adott gyártósori folyamathoz szükséges alapanyagokat, felhasználási lehetőségeket.
- Ismerje meg a kapcsolódó technológiákat, ismerje és önállóan, vagy részben önállóan alkalmazza az egyes részfolyamatok mozdulatait, eszközeit, és végezze a megtanult munkafolyamatokat.
- Becsülje mások munkáját.
- Ismerje és tartsa be az elemi udvariassági szabályokat, és azt megfelelően alkalmazza is munkája során.

A fiatalban tanulmányai során kialakulnak a társas együttélés alapvető szokásai, ismeretei, önkiszolgálási szintje lehetővé teszik számára a viszonylagos önállóságot.

Az ismert hely és személyek megnyugtató hátteret jelentenek számára, lassan megismerve a tágabb környezetet is, ahol biztonsággal mozoghat, és bővülő ismeretei nyomán megnő a „kinti” (iskolán kívüli) világ iránti érdeklődése.

Az intézményben folyó több éves fejlesztő munka során kellő mélységben és alaposággal kell kialakítani a fiatal munkához szükséges képességeit, valamint biztosítani kell az egyéni korrekciót is. (Tanár irányításával jól begyakorolt rutinnal végzett tevékenységet kell gyakorolni, ami a későbbiekben a biztonságosan végzett munkát segíti.)

Az értelmileg akadályozott tanulók a nyílt munkaerő-piaci beilleszkedése érdekében az iskola szakmai programjába a helyi igényeknek megfelelően beépíthető a **Munkahelyi Gyakorlat Program** teljes egészében, vagy részben. A program segíti a tanulók számára elsajátítani a munkavállalóvá váláshoz szükséges ismereteket és magatartásformát.

A munkahelyi gyakorlatba való bevonás feltételei:

- egyfajta minimális kommunikációs képesség, mely elvárható a felnőtt munkavállalók között,
- munkatársi kapcsolatok: alá - fölérendelési viszony ismerete,
- kritika elfogadása,
- alapvető közlekedési ismeretek, közlekedési kultúra,
- tájékozottság a helyi közlekedésben (munkahely megközelítése, a munkahelyen belüli helyszínek megközelítése),
- munkahelyi szabályok, elvárások betartásának képessége,
- alapvető munkahelyi viselkedéskultúra,
- munkafegyelem, önfegyelem,
- kellő motiváció.

A **Gyártósori asszisztens** szakmai felkészítés mellett, azt kiegészítve, (amennyiben a körülmények megfelelőek) a tanulók eredményesen tanulhatják a háztartásban szükséges, későbbi felnőtt életüket segítő ismereteket (pl. *Háztartástan*).

4. A KÉPZÉS STRUKTURÁJA - A SZAKMAI PROGRAMMODUL SZERKEZETE

4.1 A képzési idő

A modul teljes tananyagtartalmának feldolgozására javasolt idő két tanév, a két szakképzési évfolyam.

Évfolyamok száma: 1/11. évfolyam
 2/12. évfolyam

4.2 A képzés tartalma

A *Gyártósori asszisztens* képzés elméleti és gyakorlati képzésből áll. Az iskolai rendszerű oktatásban a szakmai oktatás kiegészül a közismereti tantárgyak oktatásával.

Közismereti tantárgyak:

- Osztályfőnöki óra
- Anyanyelv és kommunikáció
- Számolási és mérési gyakorlatok
- Társadalmi ismeretek
- Életvitel és egészséges életmódra nevelés
- Testnevelés és sporttevékenység

Kötelező szakmai tantárgyak:

- Gyártósori komplex szakmai elmélet
- Gyártósori szakmai gyakorlatok (szakmai alapgyakorlatok iskolai tanműhelyben; szakmai gyakorlat integrált munkahelyen, gazdálkodó szervezetnél*)

Szabadon választható kötelező szakmai tantárgyak:

- Nyári összefüggő gyakorlat
- Az önálló életvitel támogatását célzó iskolai helyi szakmai program
- Munkába állást segítő alapismeretek és gyakorlatok c. tantárgyi program

Kötelező egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások

Megjegyzés: * az egyéni igények és a helyi lehetőségek függvényében

4.3 A szakmai programmodul beillesztése a képzésbe

A képzési idő alatt a program alapvető gyakorlati és a feltétlenül szükséges elméleti ismereteket nyújtja a gyártósori munkákról, heti 4x4+3 óra.

Munkába állásra, életkezdésre felkészítő évfolyamok óraszama napi 5 illetve 6 óra, heti 27,5 óra (Ktv.52§.5.)

Kötelező egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs óraszám 15 % (Ktv. 52§. 6.)

A készségfejlesztő szakiskola működésére, a tanulók jogállására a Munkaerő-piaci Alapból történő támogatásra tekintettel csak akkor vonatkoznak a speciális szakiskolák rendelkezései, ha a tanítási év átlagában legalább heti (a szakképzésre vonatkozó rendelkezés szerint!) 15 óra gyakorlati képzésben vesznek részt a tanulók. (Ktv. 27§. 11.)

Amennyiben egyedi, szervezési okokból a szakképzési órakeretet a gyártósori asszisztens képzési programmodul oktatására fordított idő nem éri el, a fennmaradó óraszámokban lehetőség van más, az önálló életkezdésre felkészítő program keretében a háztartásban, illetve, a helyi sajátosságoknak megfelelő más modul oktatására is (takarítás, információs eszközök használata stb.).

Az elméleti és gyakorlati órák javasolt aránya: 30 – 70 %.

4.4 A képzés óraterve

A modul tartalmának elsajátítására javasolt heti időkeret

A TANTÁRGYAK (TANANYAGEGYSÉGEK) MEGNEVEZÉSE	1/11. ÉVFOLYAM	2/12. ÉVFOLYAM
Közismereti tantárgyak	6	6
1. Anyanyelv és kommunikáció x	1	1
2. Számolás és mérési gyakorlatok x	1	1
3. Társadalmi ismeretek x	1	1
4. Életvitel és egészséges életmódra nevelés x	1	1
5. Testnevelés - sporttevékenység x	2	2
6. Gyártósori komplex szakmai elmélet	6	6
6.1 Munka-, baleset-, tűz-, és környezetvédelem	1	1
6.2 Műszaki alapismeretek, karbantartás	1	1
6.3 Anyagismeret	1	1
6.4 Technológiai alapismeretek	1	1
6.5 A gyártási folyamat	1	1
6.6 Minőségbiztosítási alapismeretek	1	1
7. Gyártósori szakmai gyakorlat	15	15
7.1 Kézi megmunkálás, gyártás előkészítés	5	5
7.2 Gyártósori feladatok	7	7
7.3 Mérés és minőségellenőrzés	3	3
Összesen: tantervi kötött óraszám	27	27
Egyéni fejlesztés órakerete (<i>korrekció, képességfejlesztés, információs eszközök-, irodatechnikai eszközök használata stb.</i>)	1,5	1,5
Egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs órakeret (<i>az önálló életvitel támogatását célzó iskolai helyi szakmai program; munkába állást segítő alapismeretek és gyakorlatok</i>)	4,5	4,5
ÖSSZES ÓRASZÁM	33	33

A modul tartalmának elsajátítására javasolt éves időkeret

Tantárgy	Ajánlott óraszámok			
	heti	I. évfolyam	II. évfolyam	Összesen:
Közismereti képzés tantárgyai	6	216	216	432
Gyártósori komplex szakmai elmélet	6	216	216	432
Gyártósori szakmai gyakorlat	15	540	540	1080
Összesen:	27	972	972	1944
Egyéni fejlesztés	1,5	54	54	108
Egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs	4,5	162	162	324
Összesen:	33	1188	1188	2376

Megjegyzések az iskolai rendszerű képzés tervezéséhez

Iskolai rendszerű oktatás során a gyakorlati témák oktatása a közoktatási törvény létszámhatárokra vonatkozó melléklete szerint tanulásban akadályozott tanulók esetében szegregált oktatás során maximálisan 6, átlagosan 4 fős; értelmileg akadályozott tanulók esetében maximálisan 4, átlagosan 3 fős csoportlétszámnak megfelelően történhet. Integrált oktatásszervezési formában ideálisan 1-2 értelmileg akadályozott, max. 2-3 tanulásban akadályozott tanuló részvételével alakítható a csoport létszáma.

A készségfejlesztő szakiskola működésére, a tanulók jogállására a Munkaerő-piaci Alapból történő támogatásra tekintettel csak akkor vonatkoznak a speciális szakiskolák rendelkezései, ha a tanítási év átlagában legalább heti (a szakképzésre vonatkozó rendelkezés szerint!) 15 óra gyakorlati képzésben vesznek részt a tanulók. (Ktv. 27§. 11.)

Amennyiben egyedi, szervezési okokból a szakképzési órakeretet a gyártósori asszisztens modul oktatására fordított idő nem éri el, a fennmaradó óraszámokban lehetőség van más, az önálló életkezdésre felkészítő program keretében a helyi sajátosságoknak megfelelő modul oktatására is (csomagolás, információs eszközök használata stb.).

5. A TANANYAG TÉMAKÖREI

5.1. A programmodul tartalmának területei

A programmodul kialakítása az *OKJ 31 521 08 0100 21 03 Gyártósori munkás részszakképesítés* szakmai és vizsgakövetelményeinek, valamint központi programjának figyelembe vételével történt.

- munka-, tűz-, környezetvédelmi és minőségügyi előírások betartása
- gyártási, szerelési tevékenység előkészítése
- kézi technológiák, kézi szerszámok alkalmazása
- egyszerű gyártósori gépek, berendezések kezelése
- gyártási, szerelési folyamat végrehajtása
- alapvető mérőeszközök kezelése
- alapvető minőségellenőrzési előírások betartása

5.2 Javaslat a témakörök tananyagának feldolgozásához

1. évfolyam Tananyagmodul megnevezése	Elsajátítandó ismeretanyag	Követelmény	Elm	Gyak
6.1 Munka-, baleset-, tűz-, és környezetvédelem I.	Általános munka-, baleset-, tűz-, és környezetvédelmi előírások. Szelektív és veszélyes hulladék kezelés általános szabályai. Elsősegélynyújtás.	Ismeri és betartja az általános munka-, tűz-, baleset-, és környezetvédelmi szabályokat. Képes a szelektív hulladékgyűjtésre. Baj esetén segítséget tud kérni.	36	
6.2 Műszaki alapismeretek, karbantartás I.	Általános műszaki alapismeretek. A műszaki dokumentáció, a szakrajz alapjai.	Alapvető műszaki ismertek birtokában van.	36	
6.3 Anyagismeret I.	Fémek, műanyagok, textíliák, fatermékek stb. tulajdonságai.	Ismeri a legjellemzőbb anyagok tulajdonságait.	36	
6.4 Technológiai alapismeretek I.	Az adott technológiához kapcsolódó gyártósori ismertek. Kézi szerszámok és használatuk.	Ismeri a saját munkaköréhez kapcsolódó legfőbb gyártási fázisokat. Ismeri a használt kézi szerszámokat.	36	
6.5 A gyártási folyamat I.	Tervezés. A gyártási minta. Gépbeállítás. A próbagyártás fogalma.	Ismeri a saját munkaköréhez kapcsolódó gyártási folyamatot és az alkalmazott technológiát.	36	
6.6 Minőség-biztosítási alapismeretek I.	A minőség fogalma. Minőségbiztosítás. Mérés és ellenőrzés.	Tisztában van a minőségi és mennyiségi követelményekkel, ismeri a minőségbiztosítás jelentőségét.	36	
7.1 Kézi megmunkálás, gyártás előkészítés I.	Kézi gyártás. Hulladékkezelés. Kézi anyagmozgatás.	Betanítás után, minta alapján képes a kézi gyártásra.		180
7.2 Gyártósori feladatok I.	Gépi munkaállomás előkészítése. Gépi gyártás előkészítés. Gépbeállítás.	Betanítás után, minta alapján képes a gépi gyártásra.		252
7.3 Mérés és minőség-ellenőrzés I.	Alapvető mérési eljárások. Gyártáshoz kapcsolódó ellenőrzési tevékenység.	Munkaköréhez kapcsolódóan képes betartani a minőségbiztosítási, ellenőrzési szabályokat. Munkáját tartósan megfelelő szinten végzi.		108

2. évfolyam Tananyagmodul megnevezése	Elsajátítandó ismeretanyag	Követelmény	Elm	Gyak
6.1 Munka-, baleset-, tűz-, és környezetvédelem II.	A technológiához kötődő munka-, baleset-, tűz-, és környezetvédelmi előírások. A technológiánál keletkező szelektív és veszélyes hulladék kezelés szabályai.	Ismeri és betartja az adott gyártási folyamatra vonatkozó munka-, tűz-, baleset-, és környezetvédelmi szabályokat. Ismeri a veszélyes hulladékok kezelésének módját. Baj esetén együttműködő, irányítható.	36	
6.2 Műszaki alapismeretek, karbantartás II.	A technológiához kapcsolódó műszaki ismeretek. A karbantartás jelentősége. Szakrajz alapfokú olvasása.	Az alkalmazott gyártási folyamathoz kapcsolódó legfőbb műszaki ismeretek birtokában van.	36	
6.3 Anyagismeret II.	Fémek, műanyagok, vegyi anyagok (festékek, oldószerek, zsírok), textiliák, fatermékek stb. tulajdonságai.	Ismeri az alkalmazott alapanyagok tulajdonságait.	36	
6.4 Technológiai alapismeretek II.	Általános gyártósori ismeretek. Kézi gépi szerszámok használata. Gyártósor működése.	Ismeri a gyártás legfőbb lépéseit, és abban saját gyártási tevékenységének helyét, szerepét. Ismeri a használt gépi szerszámokat, gyártósort.	36	
6.5 A gyártási folyamat II.	A gyártási folyamat. Gyártósori gépek kezelése.	Ismeri az általános gyártási folyamatokat és az alkalmazott technológiákat. Ismeri a gyártási tervezés és szervezés legfőbb mozzanatait.	36	
6.6 Minőség-biztosítási alapismeretek II.	Hibajavítás. Dokumentálás. Minőségfejlesztés. A termelékenység fokozása.	Tisztában van a minőségi és mennyiségi követelményekkel, ismeri a minőségfejlesztés jelentőségét.	36	
7.1 Kézi megmunkálás, gyártás előkészítés II.	Kézi gyártás. Hulladékkezelés. Kézi anyagmozgatás.	Betanítás után, minta alapján képes a kézi gyártásra, hibajavításra. A gyártás során képes fokozni a termelékenységét.		180
7.2 Gyártósori feladatok II.	Próbagyártás. Gyártás. Gépi anyagmozgatás.	Betanítás után, minta alapján képes a gépi gyártásra. A gyártás során képes fokozni a termelékenységét.		252
7.3 Mérés és minőség-ellenőrzés II.	Hibajavítás. Karbantartás.	Munkaköréhez kapcsolódóan képes betartani a minőségbiztosítási, ellenőrzési szabályokat. Képes a hibajavításra. Munkáját tartósan jó színvonalon végzi.		108

5.3 Javaslat a közismereti tantárgyak tananyagának feldolgozásához

Az új ismeretek tanulása minden esetben a tanultak ismétlésére, rendszerezésére épül, azt fejleszti, bővíti.

Az alábbiak nem tekinthetők teljes körű tematikáknak, arra szolgálnak, hogy az intézményben használt helyi tantervet kiegészítve célzottan segítse a modul elsajátítását.

Közismereti tantárgy	Témakörök	Megjegyzés – módszertani ajánlás
<p>Anyanyelv és kommunikáció</p> <p>1óra/hét 36 óra/év</p>	<p><i>Beszédfejlesztés</i> Szókincsbővítés a modulban szükséges fogalmakkal. Igazodjon el a mindennapi kommunikációs helyzetekben. Tudjon adott szóval mondatot alkotni. Tudjon kérdést feltenni.</p> <p><i>Írás</i> írás gyakorlása, vonalvezetési gyakorlatok, íráskészség fejlesztése. Személyes adatok, aláírás, rövid önéletrajz írása kézzel, esetleg számítógépen.</p> <p><i>Olvasás</i> Szavak, rövid mondatok olvasása, értelmezése. Tárgykép, szöveg egyeztetése. Képaláírások olvasása.</p> <p><i>Értő olvasás</i> Rövid mondatok, információk értelmezése. Piktogramok, egyszerű jelek, táblák (pl. közlekedési táblák) értelmezése. Feliratok, megnevezések elolvasása, értése.</p>	<p>A beszéd fejlesztése minden tevékenység végzése közben feladat. A tanár folyamatosan kísérelje beszéddel a végzett munkát, és a tanuló is lehetőség szerint közölje szóban is hogy mit, és miért cselekszik. A szituációs játékok is támogatják a beszéd fejlődését. Az anyanyelvi tanóra legyen élményszerű, ami emlékezetes és mintát ad a tanulónak.</p> <p>Az önálló írás a tanulók többségének gondot jelent, de a lehetőséget keresni kell a készségek fejlesztésére.</p> <p>Az olvasási gyakorlatokat célszerű a modullal kapcsolatos témakörökben végezni. A biztos munkavégzés egyik feltétele az egyszerű szövegek elolvasása, értelmezése (pl.: használati utasítás, munkavédelmi utasítás.).</p> <p>A modullal kapcsolatos feliratok, megnevezések, jelzések ismerete, egyszerűbb tájékoztatók (pl. piktogramok értelmezése) elolvasása, megértése. Egyszerűbb írásbeli feladatok, utasítások megértése (pl. munkabeosztás stb.)</p>
<p>Követelmények 12. évfolyam végére:</p>	<p>Tudjon az adott szóval (segítséggel) mondatot alkotni, kérdésre válaszolni. Egyéni képességeinek és adottságainak megfelelően ismerje fel a betűket, rövid szavakat, mondatot olvasson el és értelmezzen. Ismerje a mindennapi életben legfontosabb szimbolikus jelzéseket, piktogramokat és legyen képes utasításaik szerint cselekedni. (Veszélyt jelző feliratok, információkat adó jelzések stb.)</p>	

<p>Számolás és mérési gyakorlatok</p> <p>1 óra/hét 36 óra/év</p>	<p><i>Számolási gyakorlatok</i> Tapasztalatok a mennyiségekről és azok egymáshoz való viszonyáról. - Mennyiségek felismerése, összehasonlítása, viszonyítások.</p> <p><i>Tárgyak formai tulajdonságai, térbeli viszonyok</i> Különböző. mértani formák felismerése, megnevezése. Tájékozódás egyre tágabb környezetben (síkban, térben)</p> <p><i>Pénzkezelési gyakorlatok</i> A pénznemek felismerése, megnevezése, Vásárlóértéke (nagyságrend) értékek viszonyítása.</p> <p><i>Mérések</i> A mérések gyakorlása, összetartozó mértékegységek, összehasonlítása. Becslések.</p> <p><i>Időbeli tájékozódás</i> Tájékozódás a naptárban. Évszakok, hónapok, a hét napjai. Az óra ismerete. Munkaidő, pihenőidő. Munkabeosztás. (-tól, -ig használata)</p>	<p>Változatos feladatok a gyakorláshoz, feladatlapok megoldása kis segítséggel ill. önállóan. A pótlások gyakorlása jól előkészíti majd a munkát. Pl. <i>Hány alkatrész hiányzik a dobozból? Egészítsd ki a sort, hogy 12 legyen belőle stb.</i></p> <p>A tárgyak tulajdonságai és forma szoros kapcsolata.</p> <p>A térbeli viszonyok folyamatos ismétlése, gyakorlása.</p> <p>Valódi pénz használata javasolt a feladatmegoldásokhoz. Szituációs gyakorlatok, vásárlás prospektusok segítségével.</p> <p>A majdani munkához szükséges mértékegységek (mennyiségek) becslése, megnevezése.</p> <p>Születési idő, napi dátum, keltezés, szavatossági idő leolvasása, akkor fogyasztható-e? meddig használható stb. Munkaidő beosztása, pontos munkakezdés, stb.)</p>
<p>Követelmények 12. évfolyam végére:</p>	<p>Legyenek alapvető tapasztalatai a mennyiségekről és azok egymáshoz való viszonyáról. Legyenek elemi tapasztalatai a tárgyak kiterjedéséről, térbeli elhelyezkedéséről. Legyen képes alapfokon ismerni a pénz értékét és azt fizetőeszközként segítséggel felhasználni, árjegyzékről tájékozódni. Alapfokon tájékozódjon az idő fogalomkörében és az óra használatában.</p>	

<p>Társadalmi ismeretek</p> <p>1 óra/hét 36 óra/év</p>	<p><i>Hivatalos ügyintézés</i> Közüntézmények, funkciójuk, közhasznú létesítmények és azok használata.</p> <p><i>Munkahelyi ügyintézés</i> Munkaviszonnnyal kapcsolatos teendők munkaügyi fogalmak. Munkafegyelmi kérdések.</p> <p><i>Az adó és a közpénzek</i> A fizetésből mit vonnak le, miért? Mi a közpénzek szerepe? Az egészségügyi intézmények igénybevételeinek feltételei, az eü. intézmények működése.</p> <p><i>Jogok és kötelességek</i> A társadalom működésének eszközrendszere, funkciója (rendőrség, bíróság, büntetés-végrehajtás,) A törvényesség betartása, segítség kérése. Törvények, szabályok.</p> <p>Alapvető társadalmi együttélési szabályok, illem, udvariasság.</p>	<p>Tanulmányi séta az intézmények megismerésére. Helyzetgyakorlatok.</p> <p>A munkavállalással kapcsolatos ismeretek és a fogalmak tisztázása. Önéletrajz szóban - írásban</p> <p>A témával kapcsolatos ismeretek, fogalmak tisztázása. Szövegek értelmezése. Intézménylátogatás. Fontos tudnivalók az eü. szolgáltatásainak igénybe vétele.</p> <p>A témakörhöz kapcsolódó fogalmak tisztázása. Intézménylátogatás, élmények megbeszélése, szituációs gyakorlatok.</p> <p>Udvariassági szabályok gyakorlása közlekedés közben (ülőhely átadása,) sorban állás ügyintézéskor, orvosi váróteremben, bankban stb.</p>
<p>Követelmények 12. évfolyam végére:</p>	<p>Irányítás mellett legyen képes használni a közszolgáltató és közintézményeket. Igazodjon el a legfontosabb társadalmi szabályokban, értelmi szintjének megfelelően ismerje legalapvetőbb törvényes jogait és a legfontosabb törvényi szabályokat, ismerje a törvények megszegésének lehetséges következményeit. Értelmi képességeihez mérten ismerje meg a közlekedés legfontosabb szabályait, kiemelten a saját élete és testi épsége szempontjából legfontosabb szabályokat. Tanuljon meg segítséget kérni, érdekeit megvédeni.</p>	

<p>Életvitel és egészséges életmódra nevelés</p> <p>1 óra/hét 36 óra/év</p>	<p><i>Egészséges életmód</i> Az egészséges életmód fogalma. Az egészséges táplálkozás, az étkezés kultúrája. Az ember és környezete, lakáskultúra, tisztaság, rendezettség. A személyi higiénia, a serdülő- és felnőttkor higiéniai problémái. Káros szenvedélyek.</p> <p><i>Párkapcsolatok</i> A kultúrált magatartás szabályai a fiúk és a lányok barátságában. Barátság – szerelem – szexualitás. Kapcsolatteremtés. Ismerkedés, illemszabályok. A család, a család funkciója. Élettársi, házassági viszony, az együttéléssel kapcsolatos fogalmak.</p> <p><i>Aktuális témák:</i> Közösségi, közéleti aktivitás. Ünnepek, a kapcsolódó szokások. A felmerülő napi problémák, kirívó esetek megbeszélése, állásfoglalás, a saját vélemény megfogalmazása.</p>	<p>A helyes napirend fontossága, mozgásigény, szabadidő kultúrált eltöltése, Egészséges táplálkozás, tápanyagok, mennyiségi és időbeli korlátok, (pl. este ne egyen zsíros, nehéz ételeket, ne egyen sok édességet stb.) Tágabb- és szűkebb környezet tisztaságának fontossága. Testápolás, szépségápolás, ápoltság, divatos megjelenés módja. A káros szenvedélyek kialakulásának megakadályozása, (alkohol, dohányzás, kábítószer)</p> <p>Esetmegbeszélés, közösen látott rövid filmek megbeszélése, élmények elmondása, vélemény elmondása. Szituációs gyakorlatok.</p> <p>Terhesség, gyermekvállalás, védekezés - fogamzásgátlás, nemi úton terjedő betegségek (kezelése)</p> <p>Állami- egyházi- és személyes ünnepek. A kapcsolódó szokások, ételek, öltözködés stb. Kritika, önkritika megfogalmazása, (helyzetgyakorlatok, közös színház- és mozi látogatás, élmények megfogalmazása)</p>
<p>Követelmények 12. évfolyam végére:</p>	<p>Tudjon célokat megfogalmazni, igyekezzen ezt elérni. Ismerje az egészséges életmód legfontosabb feltételeit. Legyen képes önmagát a lehető legkisebb segítséggel ellátni. Figyelje testének, szervezetének változásait. Párkapcsolataiban az elvárható normák szerint viselkedjen, ismerje a szükséges egészségügyi szabályokat. Legyen képes elkerülni a helyzetét kihasználni próbáló rossz szándékú emberek zaklatását. Kerülje a káros élvezeti cikkek és drogok fogyasztását. Ismerje az ünnepek jelentőségét, a szokásokat. Legyen képes közvetlen környezetében személyes ünnepeken örömet szerezni. Legyen képes munkájának, cselekedeteinek értékelésére, fogadja el a kritikát, próbáljon viselkedésében változtatni, ha szükséges.</p>	

<p>Testnevelés és sporttevékenység</p> <p>2 óra/hét 72 óra/év</p>	<p><i>Gimnasztika, rendgyakorlatok</i> Mozgássorok rendszeres végzése, zenére, ritmusra.</p> <p><i>Kondicionáló gyakorlatok, erősítő gyakorlatok</i> A munkavégzéshez szükséges állóképesség fokozása.</p> <p><i>Sport tevékenység</i> A helyi viszonyoknak megfelelően, rendszeresen végzett mozgás.</p>	<p>Az egészséges életmód kialakulását segítő könnyű, mozgások végzése közösen. Munkavégzés közben, pihentető, lazító feladatok.</p> <p>Minden izomcsoportot megmozgató, erősítő mozgások, kondicionáló gépek, eszközök segítségével. Tartásjavítás.</p> <p>Ajánlott területek az úszás, kerékpározás és a kül. labdajátékok a lehetőségek szerint. Amennyiben megoldható kirándulások, túrázás is ajánlott.</p>
<p>Követelmények 12. évfolyam végére:</p>	<p>Törekedjen az utasításnak megfelelő gyakorlatok pontos végrehajtására. Javuljon mozgáskoordinációja, állóképessége, testtartása. Játékokban, sportban igyekezzen megtartani a megtanult szabályokat. Vegyen részt szívesen minden olyan mozgásban, ami nem kontraindikált számára. Alakuljon ki a szabadidő értelmes eltöltéséhez, egészségmegőrzéséhez szükséges sporttevékenységek, mozgások iránti igénye.</p>	

5.4 Gyakorlati oktatás

- *Külső munkahelyi gyakorlat:*

Az integrált munkahelyi gyakorlat kevésbé elterjedt képzési forma ma még Magyarországon. Noha a többségi szakképzés számára is példaértékű az ún. duális szakképzési modell, melynek értelmében a szakiskolai tanulók gyakorlati képzésüket valamely külsős gazdálkodó szervezetnél töltik, ez ma még csak kevés helyen valósul meg. A fogyatékos tanulók képzésében e forma még inkább kívánatos, hiszen ez egyben munkatapasztalat-szerzési lehetőséget is jelent a tanulók számára. Ennek során nemcsak a szakmai, hanem az állás sikeres megtartásához elengedhetetlenül szükséges általános munkavállalói kompetenciák megszerzésének lehetőségét is biztosítja ez a fajta gyakorlati képzés.

Ezért ajánljuk, hogy a képzők térségükben keressenek olyan potenciális munkaadókat, akik fogadják a tanulókat a képzés ideje alatt. Ez a képzési forma a munkahelyi gyakorlatot biztosítók számára is előnyös: a munkaadót nem terheli semmilyen kötelezettség a Szakképzési törvényben megállapított tanulói juttatásokon felül, és a Képző pedagógiaiilag képzett kísérőt biztosít a 2-3 fős tanulócsoportok mellé. Ugyanakkor a tanulók valóságos körülmények, követelmények között sajátíthatják el a szakmai alapfogásokat úgy, hogy a munkavállalás teljes felelősségével még nem kell megbirkózniuk. Célszerű a gyakorlat helyszínét úgy kiválasztani, hogy a tanulóknak legyen módjuk közlekedési eszköz használatára is. A munka közben célszerű más munkavállalói ismereteket is elsajátíttatni a tanulókkal. (pl. jelenléti ív használatát, munkahelyi alá-fölrendeltség, munkatársi viszonyok, munkahelyi ügyintézés, munkavállalói kötelezettségek és jogok, munkaidő pontos betartása stb.)

Célszerű a képzés időtartamára együttműködési szerződést kötni, amelyben a tanulói juttatások (munkaruha, étkezés, stb.), az oktatás munkarendje, a kapcsolattartás módja stb. szabályozásra kerülhetnek.

A külső gyakorlati oktatás ajánlott heti óraszám minimum heti 6 óra, melyből kettőt az utazással és előkészületekkel kapcsolatos tevékenységre lehet fordítani, hiszen ezek is tudatosan tervezett részei a képzésnek (l. munkavállalói kompetenciák elsajátítását segítő szociális képzési modul).

- *Iskolai szakmai gyakorlat:*

A gyakorlati képzésnek ki kell egészülnie alapozó iskolai gyakorlattal, amelynek során a tanulók kontrollált körülmények között, lépésről-lépésre lebontva ismerkedhetnek meg a technológiai sorrenddel, az eszközök, gépek használatával, stb. Az iskolai gyakorlat ajánlott óraszám heti 6 tanóra.

(Iskolai tanműhely hiányában a szakképző intézmény más intézményekkel, gazdálkodó szervezetekkel együttműködve – megállapodásban rögzített módon – gondoskodik a gyakorlati oktatás tanműhelyi feltételeiről.)

5.5 Munkavállalást segítő szociális modul

Az értelmi akadályozott emberek képessége a munkaerőpiac folyton változó igényeihez való alkalmazkodása korlátozott. Számukra speciális képzésre van szükségük ahhoz, hogy elsajátítsák az aktuálisan elfogadott szociális (társas közegben való) viselkedést, kellő rugalmassággal rendelkezzenek a változó elvárások elfogadására, és hogy ezeknek megfelelően viselkedjenek.

A munka kulcsfontosságú tényező e tekintetben, mert képessé teszi az egyént gazdasági szükségletei kielégítésére, személyközi kapcsolatai fejlesztésére és egy egészséges énkép kialakítására.

A munkavállalást segítő szociális oktatási program, amely – elsősorban a munkahelyi – társas viselkedés szabályait dolgozza fel komplex módon tananyagában. E képzési anyag önálló egységként, illetve szakképzési modulprogramok kiegészítő tananyagaként is elsajátítható.

A program fő célkitűzése, hogy az értelmileg sérült emberek számára olyan kompetenciák elsajátítását biztosítsa, melyek birtokában integrált munkahelyen dolgozhatnak.

Ezek a képességek azt a célt szolgálják, hogy segítsék az egyént:

- szolgáltatásokban és lehetőségekben való részvételét egy adott ország egyenjogú állampolgáraként és/vagy a társadalmi környezet tagjaként;
- alkalmazkodását az adott társadalmi környezet szabályaihoz és értékeihez;
- szerepvárásoknak való megfelelést;
- kommunikációs készségeinek fejlesztését;
- a másokkal való kapcsolathoz szükséges készségek elsajátítását;
- a társadalmi és a személyes autonómia kialakítását és fejlesztését.

Ezek az alapvető képességek szükségesek ahhoz, hogy az értelmileg sérült emberek és közösségük elfogadott, egyenrangú tagjaként élhessenek, dolgozhassanak, és részt vehessenek a közösségi életben. E kompetenciáknak az egyén életének minden területén szerepük van.

A program elsajátítását követően a résztvevők legyenek képesek:

- megérteni a munka jelentőségét a felnőtt életvitelben, a társadalmi szerepvállalás fontosságát, („fontos vagyok”);
- önállóan közlekedni a munkahelyre;
- pontosan megérkezni a munkába;
- a munkaruha, védőruha helyes használatára;
- a munkatársak üdvözlésére, a munkatársi hierarchia elfogadására;
- az utasítások, szabályok betartására;

- tájékozódni a jelzések alapján;
- a munkahelyi rend fenntartására, a technológiai sorrend követésére;
- biztonságos és fegyelmezett munkavégzésre;
- együttműködésre a munkatársakkal;
- a bírálat, kritika elfogadására;
- önálló munkavégzésre, szükség esetén segítség kérésére;
- a (minőségi) elvárásoknak való megfelelni tudásra;
- megfelelő tempójú, hatékony munkavégzésre;
- az eszközök, gépek biztonságos használatára;
- figyelmes és pontos munkavégzésre;
- a munkaterület és –környezet tisztán tartására;
- udvarias, barátságos viselkedést tanúsítani;
- a magántulajdon tiszteletben tartására;
- betegség, akadályoztatás esetén a megfelelő intézkedések megtételére;
- adminisztrációs, regisztrációs köteleességek ellátására;
- a munka, a pénz értékének megértésére, pénzkezelésre;
- a munkavállalói jogok és köteleességek ismeretére, alkalmazására.

A képzés során a rendszeres munkavégzés válják a résztvevők belső igényévé.

5.6 Szabadon választható programok

A szabadon választható kötelező szakmai tantárgyak tartalma kiegészítheti a kötelező szakmai tantárgyak tananyagát. A kiegészítést a szakmai program tartalmazza.

A szabadon választható kötelező tantárgyak sorába beletartozik az iskola és a környezet sajátosságainak figyelembevételével készített helyi program.

A nem kötelező tanórai foglalkozások a tanulók érdeklődése és igénye szerint szervezhetők. E törvényileg biztosított (helyileg változó) óraszám keretén belül tervezhető a felzárkóztatás, tehetséggondozás, speciális és kiegészítő ismeretek elsajátítását szolgáló foglalkoztatás.

A szabadon tervezhető óraszámok a szabadon választható szakmai tantárgyak óraszámait jelölik.

6. MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK

6.1 A képzés jellemzői:

- A képzés *gyakorlatorientált*, differenciált, személyiségközpontú; (tantárgyszerkezet, tananyagtartalom, tananyag feldolgozásának módja);
- A képzés *fejlesztő jellegű*, ami a tanórai foglalkozások, kiegészítő programok során valamennyi képző és az igény szerint közreműködő egyéb szakemberek folyamatos, együttes munkája eredményeként érvényesül (habilitáció, munkába állásra, önálló életvitelre felkészítés);
- *Speciális* pedagógiai, *módszertani* eljárások alkalmazása.

A képzési modul kidolgozása a munkáltatói elvárások figyelembe vétele mellett történt, de maximálisan szem előtt tartva **képzés célcsoportjának sajátosságait**. Ezért a képzési modul az alábbiakból indul ki:

- A résztvevők a képzés megkezdésekor nem ugyanazokkal az alapkészségekkel, vagy gyakorlati és alapvető szociális készségekkel rendelkeznek. Ez utóbbiak fejlesztése - különösen e célcsoport esetében – a képzés meghatározó részét jelenti. A gyakorlati képzésnek ezek megerősítését is szolgálnia kell, még akkor is, ha ezen készségek külön képzési modul tárgyát képezik. A képzés struktúrája nyitott. Ez lehetőséget ad arra, hogy igény esetén a tanulók egy már folyamatban lévő képzési programba is bekapcsolódhassanak.
- Az értelmileg akadályozott tanulók esetén az a tény, hogy valaki részt vesz egy képzésen, valójában még nem jelenti azt, hogy teljes odaadással végzi azt. A részvétel esetenként egyfajta „próbálkozást” is jelenthet mind a tanuló, mind az oktató részéről, mert nem biztos, hogy a tanuló lehetőségeinek és érdeklődésének ez a szakmai képzés a legmegfelelőbb.
- A munkaerőpiacra való belépés lehető leghatékonyabb elősegítése érdekében fontos szem előtt tartani a személyre szabott megközelítés szükségességének általános érvényességét. Ez az alapvető tanulási elv abból indul ki, hogy a minden olyan előfeltételt biztosítani kell, amely szükséges a tanulónak az elvégzendő munkára való felkészítéséhez. Az egyik ilyen előfeltétel az, hogy az értelmi akadályozottság mértékétől függően a képzésnek a gyakorlati elemeken túlmenően a szociális készségek folyamatos megerősítését is magában kell foglalnia, és ehhez a képzés során megfelelő körülményeket kell biztosítani a résztvevő személyére szabott megközelítés kialakításához.

A képzés elindításánál fontos bizonyos speciális képzési feltételek megléte. A képzés eredményessége ebben a közegben megköveteli a *képzők* megfelelő gyógypedagógiai felkészültségét, alapvető speciális pedagógiai és módszertani ismeretek meglétét. A képzők iránti elvárások a szakmai, speciális pedagógiai felkészültségük mellett, derűs, empatikus személyiség, az átlagosnál nagyobb teherbíró képesség és a folyamatos team-munkában való együttműködési képesség.

6.2 Módszertani javaslatok:

- A tanév megkezdésekor történjék meg a fiatalok felmérése (P.A.C. 2 vagy más, a képességek, részképességek felmérésére szolgáló módszerrel). Az egyéni képességek ismerete nagyban segíti, hogy az egyéni fejlettségi szint alapján ütemezhessék a tananyag elsajátítását.
- A speciális szakképzés célja az, hogy a tanuló magabiztosan mozogjon a munkára

kijelölt terepen, megismerje az ott lévő eszközöket, berendezési tárgyakat, helyi viszonyokat és azokat a tevékenységeket, amiket majd végezni fog.

- A napi illetve heti munkabeosztás úgy készüljön, hogy minden tanulónak legyen lehetősége minden munkafolyamatot megtanulni és a gyakorlatban rutinszerűen alkalmazni.
- A munkafolyamat bemutatása után a tanuló önállóan dolgozzon, a tanár kísérelje figyelemmel és koordinálja a munkát.
- A munkakörben adódó minden tevékenységet meg kell tanulni, és el kell tudni végezni.
- A biztos tudás feltétele a mindig egyező és egyértelmű feladat és követelmény.
- Tudatosítsuk a fiatalban, hogy a segítségkérés és a feladatok ellenőrzése természetes, ne féljen jelezni gondjait.
- Ha elég időt és lehetőséget adunk a gyakorlásra kialakulnak és rögződnek a munkavégzés szabályai, a nyugodt, fegyelmezett munkavégzés segít a balesetek megelőzésében.
- Egy-egy nagyobb témakör befejezése után térjünk vissza a korábban tanultakhoz és ismételjük a „régien” tanultakat. Figyeljük meg, hogy könnyebben birkóznak-e meg a már tudott feladatokkal, van-e felejtés, mit kell aktuálisan gyakorolni.
- A szakmai elméleti- és a közismereti tárgyak tanítása során mindig a gyakorlati munkával összefüggésben, elsősorban a gyakorlati munkához és a hétköznapi teendőkhöz kapcsolódó ismereteket kapjon elsősorban a tanuló. Tapasztalat szerint a gyakorlathoz nem kapcsolódó elméleti ismereteket kis mértékben hasznosítja.
- A rendszeres munkába álláshoz való felkészülés, felkészítés érdekében a helyi igényeknek megfelelően a Munkahelyi Gyakorlat program és a Munkavállalói ismeretek és gyakorlatok körébe tartozó ismeretekkel bővüljön a modul.
- A tanuló teljesítményének értékelése folyamatosan történjen. Hasznos, ha a végzett munkafolyamat elvégzésének szintje, a végzett munka színvonala írásban is megjelenik. Erre egyik hasznos eszköz lehet a „teljesítmény tábla”, ez különösen akkor javasolt, ha több felnőttel van a fiatalnak munkakapcsolata, így nem csak az érintett fiatal kísérelheti figyelemmel a rögzített feladatmegoldási szintet, de az együtt dolgozó is látja, hogy milyen teljesítményt várhat el a vele dolgozó fiataltól. Hasznos, ha ilyen esetekben ezt is mód van rögzíteni, az esetleges negatívumokkal, pozitívumokkal.

Azon képzők számára, akik integráltan, vagy első alkalommal speciális felkészülés nélkül kezdik meg munkájukat, felhívjuk a figyelmet a tananyag-feldolgozás során követendő alábbi szempontokra:

Kívánatos:

- az ismeretek kis lépésekben történő, a szemléletesség, fokozatosság és tantárgyi koncentráció elvei szerinti tananyag-feldolgozása;
- az elméleti ismeretek gyakorlatba ágyazott elsajátíttatása;
- az ismeretek többszöri, ismétlés általi megerősítése, (az alapvető ismeretek folyamatos felidézése);
- a hiányzó ismeretek haladéktalan pótlása, gyengébb ismeretek megerősítése;
- lényeges elemek kiemelése, ok-okozati összefüggések megértetése, egész-rész-egész viszonyának bemutatása;
- a kognitív képességek folyamatos erősítése;
- az eredményes tanulási tevékenység érdekében el kell sajátíttatni a megfelelő tanulási módszereket;

- a tanítás-tanulás folyamatában mindvégig érvényesíteni az egyénre szabott ellenőrzést, értékelést;
- az ellenőrzés-értékelés alapjául szolgál a hiányosságok feltárását, azok megszüntetését is szolgáló csoportos és egyéni fejlesztés, a felzárkóztatás megtervezése;
- az értékelés differenciált és pozitív irányultságú legyen (ennek ösztönző ereje a tanulásban akadályozottak esetében rendkívül fontos.);
- az értékelésnek ki kell terjednie az alapvető elméleti ismeretek tudására, szakszerű gyakorlati alkalmazására, munkavédelmi szabályok ismeretére és használatára.

Már a képzés kezdetén nagy gondot kell fordítani a tanulók kellő motiváltságának megteremtésére (tanuláshoz, munkához), majd megtartására, erősítésére.

Ebben nagy szerepe van a képzők személyiségének (példaadás, empátiakészség, tanár-tanuló kapcsolat), a tanulási technikák elsajátíttatásának, a teljesítmények pozitív irányultságú értékelésének egyaránt.

A képzés fejlesztő jellege a képzési idő egészében csak valamennyi képző (és szükség szerinti külső szakemberek) együttes munkája eredményeként érvényesülhet. A fiatalok rehabilitációjának feltétele, hogy rendelkezzenek megfelelő szakmai felkészültség mellett mindazon személyiségjegyekkel, amelyek az életkezdéshez, munkába álláshoz – a társadalomba való bekerüléshez és megmaradáshoz – alapvetően szükségesek. Ezért a szakmai felkészítéssel egyidejűleg a képzés feladata:

- a *tanulók munkavállalóvá válásának segítése*. A tanulók többsége a szakképesítés megszerzésével (vagy hiányában) befejezi iskolai pályafutását. Munkába állításuk és a munkaerő piacon való érvényesülésük jelentősen függ attól, hogy milyen mértékben sikerült a képzés ideje alatt kialakítani bennük a megfelelő munkavállalói magatartást (munka iránti pozitív viszony, munkavállalói tájékozottság, munkahely keresési technikák alkalmazása, megbízható munkavégzés stb.).
- az *önálló életvitelre felkészítés* érdekében mindazon ismeretek, magatartás normák elsajátítása, amelyek az önálló (családi) életkezdéshez és életvezetéshez elengedhetetlenek. Jelentős e területen belül különösen a kudarcok elkerülésére, a problémák (vészhelyzetek) megelőzésének lehetőségére felkészíteni tanulóinkat. Ennek érdekében fontos egyéni és csoportos személyiségfejlesztő tréningek alkalmazása, személyiségfejlesztő programok készítése.

Az iskolai élet utáni „utógondozás” ma még kissé hiányos láncszemét pótolhatja szociálpedagógus, szociális munkás. Ő az, aki jól ismerve a csoport tanulóinak lehetőségeit (egyéni társuló problémák, családi támogató háttér, helyi munkavállalási lehetőségek stb.), nemcsak a képzés során kulcsfontosságú személyiség, de tevőlegesen leginkább segítheti a képzésben részt vevők önálló életének indítását (munkahelykeresés, szociális támogatások igénybevétele stb.).

A modul nem kötelező jellegű, a modult a helyi elvárásoknak, viszonyoknak megfelelően kell beépíteni a szakmai programba.

7. A KÉPZÉSI EREDMÉNYESSÉG (MINŐSÉG) BIZTOSÍTÁSÁNAK FELTÉTELEI:

- A szakképzés során folyamatosan szükség van az oktatás megfelelő (eredményes) és hasznos folyamatának ellenőrzésére.
- Az iskola egyik partnere ebben a szülő, aki megfogalmazza igényét és elvárásait az iskolával szemben. Ez az igény minden esetben a realitáson alapuljon, hiszen a megvalósulás egyik legfontosabb eleme a reális célkitűzés. A szülők együttműködése a tanulók jó teljesítményének nagy fokban feltétele is. Ennek érdekében törekedjen az oktatási intézmény és a pedagógus a harmonikus szülő – iskola együttműködésre.
- Partnert kell keresnünk tágabb környezetünkben is, hogy a tanulók az elsajátított ismereteiket, készségeiket a környezetüknek megmutathassák. Ezek a partnerek lehetnek társintézmények, esetleg az intézménnyel együttműködő üzletek, üzlethálózatok, ahol a tanulók szakmai gyakorlatot szerezhettek és a későbbiekben munkát kaphatnának. A munkavállalói ismeretek és magatartás elsajátítását segítő programmodul elvégzésével támogatjuk munkavállalóvá válásukat, tanulmányaik befejezését követő munkába állásuk lehetőségét.
- Az oktatási intézmény (szakiskola) felelőssége az, hogy tanulói olyan képzést kapjanak, ami a későbbi életükben biztos ismeretekkel, kellő önismerettel és munkabírással készítik fel az önálló munkavégzésre.
- A modul feldolgozására kerülő tananyag rugalmas, feltétlenül alkalmazkodnia kell a meglévő igényekhez. Támogatjuk az egyéni sajátosságok beépülését, egészségügyi és más körülmények figyelembevételével.
- A határfok növelését segítheti a rendszeres és visszatérő vizsgálat a partnerek megelégedettségéről, nem utolsósorban a tanulók véleményére is a lehető legnagyobb mértékben figyelemmel. (kérdőív, interjú, kerekasztal beszélgetés, stb.)

8. A MODUL TELJESÍTÉSÉNEK KÖVETELMÉNYEI

Szakmai elméletből tudniuk kell a tanulóknak mindazokat a szakmai elméleti ismereteket, amelyek megalapozzák a szakmai gyakorlatot az alapképzés szakaszában, és segítséget nyújtanak a gyakorlati feladatok elvégzéséhez.

Szakmai és általános munkáltatói követelmények

A program elvégzését követően az. 5.2 táblázatban megadott követelményeknek megfelelően legyenek képesek betölteni az adott gyártósori munkakört.

A szakmai követelményeken túl az általános munkáltatói elvárásoknak is meg tudjanak felelni:

- Munkaidő betartása – kezdés – befejezés – szünetek.
- Jelenléti ív vezetése.
- Munkaszerződés, munkaköri leírás ismerete.
- Értékvédelem, anyagi felelősség ismerete.
- Munkafegyelem, önfegyelem.
- Munkahelyi viselkedéskultúra
- Kommunikáció a munkahelyen.
- Kommunikáció felnőtt emberek között.
- Munkatársi kapcsolatok: alá/fölé rendelési viszony,
- Közvetlen munkatársi kapcsolat,
- Egyenrangúság megélése,
- Kritika elfogadása.

Közlekedési ismeretek

- Tájékozottság a helyi közlekedésben (munkahely megközelítése, a munkahelyen belüli helyszínek megközelítése).
- Közlekedési kultúra kialakítása.

Ellenőrzés

A képzés során folyamatos és rendszeres ellenőrzés javasolt. Minden munkafolyamatot, minden tevékenységet tanári, szakemberi ellenőrzés mellett tanuljanak meg a tanulók. Cél, a hibás berögzülések elkerülése, a helyes technikák készségszintre emelése.

Az ellenőrzés fő szempontja itt is az legyen, hogy a pozitívumok kiemelésén keresztül az önbizalom fejlesztésével jutunk el a kifogástalan munkavégzéshez.

A munkahelyen használatban lévő jelenléti ív, és más alkalmazott dokumentumok vezetése hosszú távon is lehetővé teszi a munkaidő betartásának, az elvégzett munka mennyiségének és minőségének ellenőrzését is.

Mérés, értékelés

A készségfejlesztő speciális szakiskolai tanulmányok során folyamatos az értékelés. Fontos, hogy az értékelés szempontjai ismertek legyenek a tanulók előtt.

Kívánatos, hogy a tanulók változatos helyszíneken, változatos körülmények között végezzék a szakmai gyakorlatot. Az értékelés egyik sarkalatos pontja a gyakorlólhelyeken végzett munka

értékelése, figyelemmel a munkaidő pontos megkezdésétől a kifogástalan munkavégzés befejezéséig.

Minden munkanap végén sor kerül a végzett munka, az adott teljesítmény, az előfordult hibák, (ha voltak) javításának értékelésére, és összegzésre, milyen változtatással lehet a későbbiekben a hasonló hibákat elkerülni.

A bírálat szempontjai között fontos a gördülékeny munkavégzés, de pl. a gyorsaság nem feltétlenül kívánatos.

A mérés másik szintje a program kezdetén használt felmérés (P.A.C.2 vagy más) ismételt elvégzésével történik.

Megvalósítható a mérés úgy is, hogy félévkor egy – két részképességet mérünk, év végén pedig a teljes felmérést megismételjük. Ebben az esetben a későbbi teendők is jól láthatóvá válnak.

A szakmai felkészítés a képzőintézményben szervezett vizsgával zárul. A tanulóknak a szakmai vizsgán számot kell adniuk az elsajátított szakmai elméleti és gyakorlati ismeretekből, balesetvédelmi ismeretekből. A vizsgán a tanuló a képzőintézmény által, a modul követelményei alapján összeállított gyakorlati feladatokat legjobb tudása szerint megoldja és megválaszolja az ehhez kapcsolódóan szóbeli kérdéseket.

A **gyakorlati** vizsgán a tanult főbb területek mindegyikén bizonyítják az elsajátított ismeretek alkalmazásának fokát. (Hasznos lehet az első év után is „vizsgát rendezni” a tanultakból, hogy tanulóink szokták a vizsgahelyzetet.)

A bírálat szempontjai között fontos a gördülékeny munkavégzés, a beilleszkedés a munkatársi csapatba és az együttműködés foka.

Szóbeli vizsgán kommunikációs képességeiknek megfelelő módon kell számot adniuk a tanult témakörökben elsajátított tudásukról (adott anyagokkal, tevékenységekkel kapcsolatos ismeretek), balesetvédelmi és munkavédelmi, munkavállalási ismereteikről.

A vizsga fontos részét képezik a balesetek megelőzését célzó elméleti és gyakorlati ismeretek tudatos alkalmazása, valamint az adott munka elvégzéséhez szükséges és kötelezően alkalmazandó védőruha, védőfelszerelés kiválasztása és használata is.

A tanulók vizsgán nyújtott teljesítménye mellett javasolt figyelembe venni a képzés során kapott értékelések eredményeit is.

Végzettség

A Készségfejlesztő Speciális Szakiskola befejezésekor a bizonyítvány mellé *Tanúsítvány* csatolható a tanuló fejlődéséről, valamint javaslat arról, hogy milyen munkatevékenységben (munkakörben) milyen önállósági fokon foglalkoztatható.

A *Tanúsítvány* javasolt tartalma:

- a tanuló azonosító adatai;
- a képző intézmény azonosító adatai, illetve annak a ténynek a feltüntetése, hogy a tanuló ismereteit készségfejlesztő speciális szakiskolában szerezte;
- a képzési szakterületek és a képzési idő feltüntetése, főbb kompetencterületek megnevezése (pl. szakmai ismeretek, szakmai gyakorlatok, társas kapcsolatok, kommunikáció témaköreiben);

- az egyes kompetenciaterületekhez kapcsolódó tájékoztató jellegű minősítés (kiválóan megfelelt, jól megfelelt, megfelelt, a képzésben részt vett).

A képzés sikeres befejezését igazoló *Tanúsítvány* a résztvevő fejlődéséről ad számot. A tanúsítvány részletes képet adhat arról, hogy a képzésben résztvevő milyen gyártósori munkakör betöltéséhez szükséges általános és szakmai kompetenciákat szerzett meg, milyen önállósági fokon foglalkoztatható.

A képzettséggel betölthető munkakörök

A képzési modulban megfogalmazott kompetenciák elsajátítása esetén a fogyatékossgal élő munkavállalók képesek lesznek önállóan, vagy részben önállóan gyártósori kisegítő feladatok elvégzésére.

Az egyes elméleti, gyakorlati, és az ezekhez kapcsolódó szociális készségek birtokában mint munkavállalók képesek lesznek arra, hogy a ***termelési szektorban ellássák az általános, és az adott munkahelyen folyó tevékenységgel összefüggő specifikus gyártósori kisegítő feladatokat.***

A képzési program elsajátítása után a képzésben résztvevő rendelkezni fog a gyártósori kisegítő munkakörök betöltéséhez nélkülözhetetlen anyagismereti, technológiai, munka-, környezet-, és balesetvédelmi ismeretekkel.

Felhasznált irodalom

Az Oktatási Miniszter 2/2005.(III.1.)OM rendelete a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók óvodai nevelésének, iskolai oktatásának irányelveiről.

26/2004.(IX.16.)OM rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004.(V.20.)OM rendelet módosításáról. Magyar Közlöny 130.szám II/3. Kötet

Az értelmileg akadályozottak intézményes ellátási formáinak változása. Forrásgyűjtemény BGGyTF Szerkesztette:Lányiné dr. Engelmayer Ágnes

Dolgos Dani dolgozik – Munkavállalást segítő szociális és szakmai programmodulok értelmileg sérült munkavállalók számára. Szerkesztette: Bruckner László. EASPD-Kézenfogva Alapítvány, Budapest, 2006. (CD-n).

Értelmileg akadályozottak számára készült szakmai programmodulok. Nemzeti Szakképzési Intézet kiadványa www.szakkepzes.hu

Dr.H.C. Günzburg: Pedagógiai Analízis és Curriculum a szociális és személyiségfejlődés mérésére értelmi fogyatékosoknál. ELTE-BGGYPF Budapest 2000.

Hatos Gyula: Értelmileg akadályozott felnőttek pedagógiai kísérése. ELTE BGGYFK Bp. 2000.

Helyzetelemzés a speciális szakiskolai képzés fejlesztési irányelveinek meghatározásához. Szerkesztette: Bruckner László. Nemzeti Szakképzési Intézet, Budapest, 2003., 2006.

Munkahelyi Gyakorlat Kézikönyv. Salva Vita Alapítvány, Fekete Sas Kiadó Bp. 2004.

Szakképzési Szemle XIX: Évfolyam 2003. 2. szám (117-179.oldal)

Szakképzési Szemle XIX: Évfolyam 2003. 3. szám (277-282.oldal 315-317.old.)

Szakképzési Szemle XIX: Évfolyam 2003. 4. szám (382-391.oldal)

Jobwards Az Európai Közösség LEONARDO DA VINCI közösségi szakképzési akcióprogramjának területei CD (pl. Felnőttként a munka világában, Munkavállalói jogok és kötelességek, Szociális kompetenciák,)

M-KSSZ/18